

Derleme

2022; 31(3): 423-426

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE ÇOCUKLARA YÖNELİK UYGULANAN ŞİDDETİN DEĞERLENDİRİLMESİ*
EVALUATION OF VIOLENCE AGAINST CHILDREN DURING THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS

Mukaddes DEMİR ACAR¹, Selda YÜZER ALSAÇ²

¹ Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD

² Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD

ÖZ

Bu çalışmada COVID-19 pandemi sürecinin çocuklara yönelik şiddete etkisi açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Okulların ve işyerlerinin kapanması ve hareket kısıtlamaları, yetişkinlerin ve çocukların zamanlarını nasıl ve nerede geçirdiklerini kökten değiştirmiş ve bu durumda çocukların evde şiddete maruz kalabileceği bildirilmiştir. Çocuklara yönelik şiddetin belirli biçimlerinde bir azalma olduğu da bildirilmektedir. Fakat aynı literatürde araştırmacılar bu durumu eğitimciler ve sağlık profesyonellerinin genellikle istismar yönlendirmeleri yapan, bildiren kişiler olduğunu, sadece şiddetin etkilerine tanık olan kişilerin azalması anlamına geldiği şeklinde açıklamaktadırlar. Bu nedenle evde kalma önlemlerinin şiddetin azalması anlamına gelmeyeceği, pandeminin şiddeti gizli tutarak adeta maske etkisi oluşturduğu vurgulanmıştır. Bu yazarlar, öğretmenleri, sosyal hizmet uzmanlarını, doktorları ve hemşireleri, yalnızca çevrimiçi öğrenme veya tele sağlık formatı aracılığıyla bile olsa aile içi şiddete yönelik uyanık olmaya çağırılmaktadır. COVID-19 pandemisinin çocuklara yönelik şiddet üzerine etkisini içeren araştırmaların yapılması ve bildirim konusunda çocuk ve ailelerle yakından çalışan tüm profesyonellerin farkındalık açısından dikkatli olması önerilmektedir.

ABSTRACT

It is aimed to evaluate the COVID-19 pandemic process in terms of its effect on violence against children. School and work place closures and movement restrictions have radically changed how and where adults and children spend their time, and it has been reported that this can affect children's sex posture to domestic violence. A decrease in certain forms of violence against children is also reported. However, in the same literature, researcher sex plain this situation as educators and health Professional sare generally the ones who make and report abuse referrals, meaning that the number of the people who only witness the effects of violence decreases. For this reason, it was emphasized that the measures to stay at home will not mean a decrease in violence, and that the pandemic created a mask effect by keeping the violence secret. The seauthor surge teachers, social workers, doctors and nurses to be vigilant against domestic violence, even if only through online learning or tele health format. It is suggested that all professionals who work closely with children and families should be careful in terms of awareness, and research addressing the impact of the COVID-19 pandemic on violence against children be conducted.

Anahtar kelimeler: COVID-19, Çocuk, Pandemi, Şiddet

Keywords: COVID-19, Child, Pandemic, Violence

*Bu çalışma, 11 - 12 Kasım 2021 tarihleri arasında Trakya Üniversiteler Birliği ve Kırklareli Üniversitesi işbirliği ile düzenlenen "Covid-19 Pandemisine Multidisipliner Bakış" temalı IV. Uluslararası Sağlık Bilimleri Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Makale Geliş Tarihi : 01.10.2021
Makale Kabul Tarihi: 15.06.2022

Corresponding Author: Dr. Öğretim Üyesi Mukaddes DEMİR ACAR, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, Tokat, mukaddesdemir.acar@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6376-2171

Selda YÜZER ALSAÇ, selda.yuzer@yobu.edu.tr, 0000-0002-1324-0148

GİRİŞ

COVID-19 pandemisinin, küresel ekonomi ve ailenin gelir ve refah durumu üzerine büyük etkilerinin olduğu bilinmektedir. Pandemi özellikle çocukların yaşamlarını alt üst ederek şiddet riskine maruz bırakmaktadır. Hastalığın yayılması ve bununla ilişkili ekonomik ve sosyal etkilerle şiddet daha da derinleşmiş olabilmektedir (1). Uzaktan eğitimle birlikte çocukların bilgisayar kullanım sürelerinin artması siber zorbalık gibi diğer şiddet biçimlerine de yol açabilmektedir (2). Pandemiye bağlı okulların kapatılmasından önce ve sonraki dönemde çocuk istismarı ve ihmalinin karşılaştırıldığı bir çalışmada bu vakaların insidansında önemli artışlar olduğu tespit edilmiş ve mevcut literatüre benzersiz bir katkı sağlanmıştır (3). Diğer taraftan okulların kapanması ve ulusal karantinaların, genellikle çocuklara kötü muamele vakalarını tespit edip bildiren öğretmenlerin ve sağlık çalışanlarının artık çocuklarla düzenli olarak etkileşime girmediği, böylece şiddete yönelik bildirimlerin azaldığı ve şiddetin gizli kaldığı bu nedenle dikkatli olunması gerektiği bildirilmiştir (4).

Çocuklara yönelik şiddet, kısa vadede ciddi yaralanmalara, hatta ölüme neden olabilir (5). Uzun vadede ise çocukların büyüme ve gelişimini bozabilir, ruh sağlığı sorunlarına yol açabilir (1). Ayrıca şiddete maruz kalan çocukların gelecekte şiddetin mağduru veya faili olma olasılığı daha yüksektir (6,7). Bu nedenle, COVID-19 pandemisinin çocukların şiddete maruz kalmasını nasıl etkilediğini anlamamız zorunludur. Sınırlama ve karantina çabaları birçok veri toplama ve araştırma çabasını kesintiye uğrattığından, çalışmaların genellikle önceki krizlerden elde edilen kanıtlara, mevcut verilere dayanması veya ilgili verileri toplamak için yeni yaklaşımlar tasarlanması gerekmektedir (4).

UNDP Raporu (United Nations Development Programme), yakın geçmişte Batı ve Orta Afrika'daki Ebola salgınları sırasında, karantina sürecinde ebeveynlerde stres düzeyinin, cinsel ve fiziksel istismar bildirimlerinin arttığını belirtmektedir (8). Yemen'de 2017 yılı boyunca görülen kolera salgınında, özellikle kız çocuklarında cinsel şiddet riskinde artış olduğu bildirilmiştir (9). Bu derleme ise COVID-19 pandemi sürecinin çocuklara yönelik şiddete etkisini küresel kanıtlarla ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Pandeminin Çocuklarda Şiddet Üzerine Etkileri

COVID-19 bulaşma riskinin azaltılması amacıyla pandemi sürecinde karantina önlemleri uygulanmıştır. Ancak virüsün primer olarak yaşlı nüfusu önemli ölçüde tehdit eden yaşamsal etkileri nedeniyle yapılan birçok çalışma, yetişkin nüfusa odaklanılmasına, çocukların eğitim ve öğretim süreçleri dışındaki akut psikososyal gereksinimlerinin ise çoğu zaman göz ardı edilmesine neden olmaktadır (10). Oysa yapılan çalışmalarda, pandeminin çocuklar üzerinde kısa ve uzun dönemli olumsuz psikososyal etkileri olduğu bildirilmiştir (11). Özellikle ruhsal bir bozukluğu nedeniyle takipte olan ya da otizm spektrum bozukluğu ve/veya zihinsel yetersizlik gibi tanılarla özel eğitim almakta olan çocuklar için bu dönem önemli riskler taşımaktadır (12).

Pandeminin etkisiyle evde kalma ve kısıtlama önlemlerinin neden olduğu yaşam tarzlarında, alışkanlıklarda ve bakım sorumluluklarında oluşan değişiklikler, bireylerin psikolojik durumlarını ve öznel iyi oluşlarını da etkileyerek stres ve kaygı düzeylerinde artışa yol açtı.

Pandeminin birey ve çocuklar üzerine olumsuz psikososyal etkilerine ek olarak, ebeveyn iş kaybı, yoksulluk, evsiz olma, kalabalık ev ortamı, evde özel bakım gereksinimi olan bireylerin varlığı gibi durumların çocuklarda duygusal ve fiziksel istismara yol açabileceği bildirilmektedir (10,13). Stres ve yetersiz ebeveynlik, çocukları sıklıkla istismar ve ihmaliyle karşı karşıya bırakır. ABD'de (Amerika Birleşik Devletleri) 18 yaş altı çocuğu olan ebeveynlerin örnekleme alındığı bir çalışmada, ebeveynler tarafından algılanan stres ile çocuk istismarı arasında ilişki bulunmuştur. Bulgular, ailelerin COVID-19 pandemisinde kaynaklanan yüksek stres faktörleri yaşamasına rağmen, ebeveyn desteği sağlamanın ve algılanan kontrolü artırmanın şiddeti azaltmaya yönelik umut verici müdahale yöntemleri olabileceğini göstermiştir (14). ABD'de yapılan diğer bir çalışmada 0-12 yaş en az bir çocuğu olan ebeveynlerde, algılanan sosyal izolasyon ve istihdam kaybının çocuklara kötü muamele (ihmal, sözlü saldırganlık ve fiziksel ceza) riskiyle ilişkisini incelemek amaçlanmıştır. Sonuçlar, ebeveynlerin yaklaşık %20'sinin yalnızca son iki hafta içinde çocuklarına fiziksel istismarda bulunduğu göstermiştir. Ebeveynlerin çocuklarla daha fazla zaman geçirdiklerinde ve istihdam kaybını yaşadıklarında, çocukların fiziksel olarak cezalandırılma riskinin arttığı belirlenmiştir. Çocuklara kötü muameleyi önlemek için zor zamanlarda savunmasız, hassas ve kırılabilir ailelere ekonomik ve psikososyal destek sağlamak için yeni bir halk sağlığı sistemi oluşturmaya ihtiyaç vardır (15). Ayrıca psikososyal destek açısından sanatın gerek sağlığı koruma ve geliştirme sürecini gerekse hastalık ve travma yaşayan bireylerin tedavisini fizyolojik, psikolojik, sosyal ve davranışsal bakımdan desteklediği bilinmektedir. Bu nedenle sanatsal terapilerin sağlığı koruma, geliştirme ve rehabilite etme üzerine olumlu etkileri nedeniyle özellikle böylesi krizli dönemlerde tüm toplumlarda yaygınlaştırılarak ülke politikası haline getirilmesi gerekmektedir (16).

Şiddet konusunda yapılan çalışmalarda etik, güvenlik ve veri kalitesi nedeniyle ebeveynler ve bakıcılardan güvenli veri toplamak zordur. Çocuğa yönelik şiddeti araştırmak için çevrimiçi anketleri kullanmanın çeşitli sınırlamaları vardır (17). Araştırmalarda anket yoluyla katılımcılara COVID-19 pandemisi öncesi ve sırasındaki şiddete yönelik deneyimleri sorulmaktadır. Veri toplama süreçlerinde katılımcıların önyargı, bellek, değerlendirme düzeyi veya ruh halinden etkilenen bu öznel anlayışın, şiddet olaylarının görülme sıklığını mutlaka yansıtmadığı belirtilmiştir. Çalışmaların çoğu benzer sonuçlara ulaşırken, kapsam, tanım ve çalışma tasarımındaki önemli farklılıklar göz önüne alındığında, bulguların pek genellenemez ve karşılaştırılabilir olmadığı bildirilmektedir. Bu sınırlılıklara rağmen COVID-19 pandemisinin evde çocuklara yönelik şiddeti artırdığını gösteren araştırmalar çok tutarlı iddialarda bulunmaktadır (4). Dünya çapında (18), Kanada (19), Hollanda (20), Singapur (21), ABD'de yapılan araştırmalarda (14, 22), pandeminin başlamasından itibaren ebeveynler ve bakıcılar tarafından, çocuklara yönelik uygulanan şiddetin arttığı bildirilmektedir. Çoğu ebeveyn ve bakıcı, COVID-19 pandemisinde itibaren fiziksel cezaya başvuru sıklığında artış olduğunu belirtmişlerdir (4).

Pandemi sürecinde üç yıl öncesine kıyasla Birleşik Krallık ve ABD'de yakın partner şiddeti ve fiziksel çocuk

istismarı yaralanmalarında hastane verilerine göre bir artış olduğu gösterilmiştir (23-25).

Literatürde bazı araştırmalar, polise ve çocuk koruma hizmetlerine yapılan ihbarlarda ve sevklerde azalma olduğunu göstermesine rağmen bazı araştırmalar ise değişken sonuçlar olduğunu göstermiştir(4). Örneğin bir çalışma, son birkaç yılda ABD'nin 16 büyük kentindeki polis raporlarını karşılaştırdı ve COVID-19 müdahale önlemlerinden bu yana konutlarda ciddi saldırıların sıklığında bir fark olmadığını savundu (26). Ancak araştırmacıların bu iyimser sonuçlar hakkında uyarıları dikkat çekmektedir. Araştırmacılar, eğitimciler ve sağlık profesyonellerinin genellikle istismar yönlendirmeleri yapan bireyler olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle evde kalma önlemleri şiddetin azalması anlamına gelmeyebilir, sadece şiddetin etkilerine tanık olan kişilerin azalması anlamına gelebilir. Bu araştırmacılar, öğretmenleri, sosyal hizmet uzmanlarını, doktorları ve hemşireleri, yalnızca çevrimiçi öğrenme veya tele sağlık formatı aracılığıyla bile olsa dikkatli olmaya çağırılmaktadır (27). Kırk beş ülkede 48 çocuk yardım hattını kapsayan bir araştırmada değişken sonuçlar gösterildi. Petrowski ve ark. (2020), yardım hatlarına yapılan aramaların toplam sayısının arttığını tespit etmişlerdir. Ancak, çocuklara yönelik şiddetle ilgili çağrılar incelendiğinde, ülkelerin yarısında artış gözlemlenirken, diğer yarısında azalma olduğunu belirtmişlerdir. Bu azalma, yardım hatlarına sıklıkla bildirim yapan öğretmenlerin ve diğer yetişkinlerin artık çocuklarla sık ve yakın temas halinde olmamalarıyla açıklanabilir. Sokağa çıkma yasağı ve failerle yakın çevrede yaşamak, çocukların güvenli bir şekilde yardıma ulaşma fırsatlarını da sınırlandırabilir (28).

Karantina nedeniyle okulların çevrimiçi eğitim vermesi, çocukların dijital platformları kullanmalarını zorunlu hale getirdi. Bu arada çocuklar, arkadaşlarıyla yüz yüze görüşemedikleri için kısa mesajlar ve sosyal medya aracılığıyla daha sık bağlantı kurdular. Çocuklar gönderiler ve yorumlar yoluyla etkileşim talep eden eğitim platformlarını kullandıklarında ve çevrimiçi akranlarıyla daha fazla bağlantı kurduklarında, siber zorbalık ve diğer çevrimiçi şiddet biçimleri için riskler artar. Babvey ve ark. (2020) sosyal medyada zorbalığı incelediği çalışmada Mart ayından bu yana sosyal medyada kötü ve nefret dolu içerik ile siber zorbalıkta önemli bir artış olduğunu bildirmişlerdir (29). Jain ve ark. (2020), Hindistan'daki ergenler ve genç yetişkinler arasında sosyal medyada ve çevrimiçi oyunlarda harcanan zamanın arttığını ve bunun da siber zorbalıkla ilişkili olduğunu buldular (30). Pandemi sürecini yönetmenin aileler için oldukça zor olduğu, özellikle çocuklarının bu süreçten etkilenmelerini engellemek için azami çaba harcamaları gerektiği belirtilmiştir (31). Pandemi sürecinde çocukların hastaneye yatışlarında da sağlık profesyonellerinin fiziksel bakımın yanı sıra çocuk ve ailenin psikososyal yönden de ihtiyaçlarının bilinmesi, çocuk ve ailenin bütüncül olarak değerlendirilmesi, şiddete yönelik çocukları savunucu bakım sunulması önemlidir (32).

SONUÇ

COVID-19 pandemisinin çocuklara yönelik şiddet üzerine etkisini, sonuçlarını, şiddetin nedenlerini içeren araştırmaların, şiddeti önlemek amacıyla randomize kontrollü deneysel araştırmaların yapılması ve bildirim

konusunda çocuk ve ailelerle yakından çalışan tüm profesyonellerin farkındalık açısından dikkatli olması önerilmektedir. Ayrıca şiddeti önlemek amacıyla kırılğan ve hassas gruplar başta olmak üzere tüm topluma psikososyal ve ekonomik destek sağlanmasının ülke politikasına dönüştürülmesi gerekmektedir.

Çıkar Çatışması:Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKLAR

1. Ramaswamy S, Seshadri S. Children on thebrink: Risks for child protection, sexualabuse, and related mental health problems in the COVID-19 pandemic. *Indian Journal of Psychiatry* 2020; 62(Suppl 3): S404-S413.
2. Yang F. Coping strategies, cyber bullying behaviors, and depression among Chinese netizens during the COVID-19 pandemic: a web-based nation wide survey. *Journal of Affective Disorders* 2021; 281: 138-144.
3. Salt E, Wiggins AT, Cooper GL, et al. A comparison of child abuse and neglect counters before and after school closings due to SARS-Cov-2. *Child Abuse&Neglect* 2021; 118: 105132.
4. Cappa C, Jijon I. COVID-19 and violence against children: A review of early studies. *Child Abuse&Neglect* 2021; 116 (2): 105053.
5. Hillis SD, Mercy JA, Saul JR. The enduring impact of violence against children. *Psychology, Health&Medicine* 2017; 22 (4): 393-405.
6. Capaldi DM, Knoble NB, Shortt JW, Kim HK. A systematic review of risk factors for intimate partner violence. *Partner Abuse* 2012; 3: 231-280.
7. Tharp AT, De Gue S, Valle LA, Brookmeyer KA, Massetti GM, Matjasko JL. A systematic qualitative review of risk and protective factors for sexual violence perpetration. *Trauma, Violence&Abuse* 2013; 14 (2):133-167.
8. UNDP, United Nations Development Programme (2017). Ebola recovery in Sierra Leone: tack lingtherise in sexual and gender-based violence and teen age pregnancy during the Ebola crisis. <https://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/crisis-prevention-and-recovery/recovering-from-the-ebola-crisis---full-report.html>; Erişim tarihi: 10.08.2021.
9. The Alliance for Child Protection in Humanitarian Emergencies. The guidan cenote on the protection of children during infectious disease out break. <https://alliancecpha.org/en/child-protection-online-library/guidance-note-protection-children-during-infectious-disease>; Erişim tarihi: 22.08.2021.
10. Akoğlu G, Karaaslan BT. COVID-19 ve İzolasyon sürecinin çocuklar üzerindeki olası psikososyal etkileri, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 2020; 5(2): 99-103.
11. Zeyrek İ, İşeri E. COVID-19 pandemisi ve çocuk ruh sağlığı. In: Coşar B (ed), *Psikiyatri ve COVID-19*. 1. Baskı. Türkiye Klinikleri, Ankara 2020; ss72-79.
12. Çalışkan Y. COVID-19 Pandemisi ve karantina sürecinde çocuk ruh sağlığı. *Medical Research Reports* 2020; 3(1):149-154.

13. Pars H. COVID-19 Pandemisinde çocuklar ve pediatri hemşiresinin rolleri. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2020;7(Özel Sayı): 66-75.
14. Brown SM, Doom JR, Lechuga-Peña S, Watamura SE, Koppels T. Stress and parenting during the global COVID-19 pandemic. Child Abuse&Neglect 2020; 110 (2): 104699.
15. Lee SJ, Ward KP, Lee JY. Rodriguez C M. Parental socialisolation and child maltreatment risk during the COVID-19 pandemic. Journal of Family Violence 2021; 14: 1-12.
16. WHO, World Health Organization. What is the evidence on the role of the hearts in improving health and well-being? A scoping review. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/329834/9789289054553-eng.pdf>; Erişim tarihi:13.07.2021.
17. Fabbri C, Bhatia A, Petzold M, et al. Modelling the effect of the COVID-19 pandemic on violent discipline against children. Child Abuse&Neglect 2021; 116: 104897.
18. Save the Children (2020). The hidden impact of COVID-19: On children, research design and methods. Erişim:10.08.2021. Available from: <https://resourcecentre.savethechildren.net/library/hidden-impact-covid-19-children-global-research-series>.
19. Bérubé A, Clément MÈ, Lafantaisie V, et al. How societal responses to COVID-19 could contribute to child neglect. Child Abuse&Neglect 2021; 116: 104761.
20. Tierolf B, Geurts E, Steketee M. Domestic violence in families in the Netherlands during the coronavirus crisis: A mixed method study. Child Abuse&NeglectArticle 2020; 116: 104800
21. Chung G, Lanier P, Wong PYJ. Mediating effects of parental stress on harsh parenting and parent-child relationship during coronavirus (COVID-19) pandemic in Singapore. Journal of FamilyViolence 2020; 2: 1-12.
22. Ward K P, Lee SJ. Mothers' and fathers' parenting stress, responsive ness, and child well being among low-income families. Children andYouth Services Review 2020; 116; 105218.
23. Gosangi B, Park H, Thomas R, et al. Exacerbation of physical intimate partner violence during COVID-19 pandemic. Radiology 2021; 298(1): E38-E45.
24. Kovler ML, Ziegfeld S, Ryan LM, et al. Increased proportion of physical child abuse injuries at a level I pediatric traumacenter during the COVID-19 pandemic. Child Abuse&Neglect 2021; 116: 104756.
25. Sidpra J, Abomeli D, Hameed B, Baker J, Mankad K. Rise in the incidence of abusive head traumaduring the COVID-19 pandemic. Archives of Disease in Child hood 2021; 106(3): e14-e14.
26. Ashby MP. Initial evidence on the relationship between the coronavirus pandemic and crime in the United States. Crime Science 2020; 9: 1-16.
27. Rapoport E, Reisert H, Schoeman E, Adesman A. Reporting of child maltreatment during the SARS-CoV-2 pandemic in New York City from March to May 2020. Child Abuse&Neglect 2021; 116:104719.
28. Petrowski N, Cappa C, Pereira A, Mason H, Daban RA. Violence against children during COVID-19: Assessing and understanding change in use of help lines. Child Abuse&Neglect 2021; 116: 104757.
29. Babvey P, Capela F, Cappa C, et al. Using socialmedia data for assessing children'ssex posture to violence during the COVID-19 pandemic. Child Abuse&Neglect 2021; 116: 104747.
30. Jain O, Gupta M, Satam S, Panda S. Has the COVID-19 pandemic affected the susceptibility to cyberbullying in India?Computers in Human Behavior Reports 2020; 2: 100029.
31. Erdoğan Ç, Turan T. COVID-19 pandemisinde kısıtlanan akran etkileşiminin çocukların psikososyal sağlıklarına etkileri ve bakım. Çetin H, editör. COVID-19 Pandemisi Sürecinin Çocukların Bakımı ve Çevresine Etkileri. 1. Baskı. Türkiye Klinikleri,Ankara 2022;ss:15-19.
32. Demir Acar M, Ciftci Unal S. The effect of the COVID-19 Pandemic on hospitalized children and pediatric nurse's roles. J TOGU Heal Sci 2022;2(2):202-210.